

ÚVOD

Keď sme sa začali v rámci prípravy Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja stretávať s ľuďmi na verejných stretnutiach i na stretnutiach verejných komisií, od mnohých z nich začalo zaznievať, ako vnímajú Devín, aký silný potenciál v ňom tušia a aké jasné názory majú na to, čo by sa malo v Devíne zmeniť alebo realizovať.

Ako spracovatelia strategického plánu sme stáli pred ťažkou úlohou: vytvoriť dokument, ktorý ukáže Devínu víziu, smerovanie, ale aj jednotlivé kroky, ktoré treba naplniť na ceste k budúcemu fungovaniu. To všetko sa malo diať v situácii, ktorá je svojím spôsobom na Slovensku výnimočná, pretože Devín je mestská časť, ktorá sa nachádza pod nútenou správou a pri svojej ceste vpred môže čeliť viacerým nášľapným mŕtvam z dávnej i blízkej minulosti.

Význam plánovania nie je v tom, že experti - ľudia zvonku - ukážu obyvateľom obce, ako by sa čo malo robiť. Sila a význam dokumentu rastú a padajú s tým, ako sa budúci nositelia naplánovaných aktivít s navrhnutým Programom stotožnia, do akej miery sa stanú jeho nositeľmi a aktívnymi presadzovateľmi. Bez toho, aby sa stali občania realizátormi toho, čo sme spolu plánovali, nie je možný rozvoj v súlade s potenciálom Devína. Na samospráve bude, aby sa stala aktívnou ovplyvňovateľkou zmien, koordinátorkou rozvoja, ochrankyňou dedičstva Devína a stimulátorkou zapojenia miestnych ľudí, podnikateľov i organizácií do rozhodovania i do práce na zveličení Devína.

Práve preto, aby nezaznievali len naše predstavy, sme sa v procese plánovania snažili vtiahnuť občanov i návštevníkov Devína, ale osloviť aj ľudí a inštitúcie, ktoré môžu rozvoj obce ovplyvniť (predstavitel'ov magistrátu Bratislavy, susedných mestských častí, regionálnych rozvojových agentúr, štátnej správy a iných). Ich vklad sa stal súčasťou analýz, vízie rozvoja Devína, spoluformoval strategické ciele a konkrétne projekty. Na základe uskutočnených stretnutí, prieskumov, ankiet a analýz sme dospeli ku kľúčovým otázkam, ktorým bude musieť Devín čeliť:

- *Zachovať alebo zmeniť doterajší ráz Devína ako pokojného sídla vidieckeho charakteru? Ak pod tlakom zvonku k takejto premene dôjde, ako sa s ňou vysporiadať?*
- *Ako riešiť súčasnú finančnú situáciu (nútená správa) a v kontexte tejto situácie zabezpečiť rozvoj Devína?*
- *Ako sprostredkovať a využiť hodnoty, ktoré Devín ponúka a ako nasmerovať rozvoj Devína bez narušenia potenciálu jeho dedičstva, so zachovaním autenticity?*
- *Na čom postaviť ekonomiku? Ako smerovať a manažovať rozvoj cestovného ruchu a ako dosiahnuť rovnováhu s inými oblasťami rozvoja?*
- *Ako riešiť problémy (napríklad dopravné), vyplývajúce z geografickej polohy?*
- *Ako dosiahnuť, aby sa ľudia zapojili do rozvoja Devína, aby vnímali, že to, čo si nespriavia, nebudú mať? Ako podnietiť zapojenie občanov, podnikateľov či spolkov, keď kvôli nútenej správe nemôže byť samospráva žiadateľom o financie z Európskej únie?*

Program, ktorý sme spolu formovali, stojí na viacerých pilieroch: na ľuďoch a ich potenciáli a na dedičstve, ktoré sa na takomto malom území koncentrovalo vo veľkej miere a výnimočnosti. Devín sa môže stať príkladom toho, ako čeliť zložitým výzvam a pracovať na využití svojho potenciálu. Veríme, že sa mu to podarí...

Zora Pauliniová, Igor Valentovič,
Spracovatelia PHSR

ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) Devína je „cestnou mapou“, ktorá by mala Devínu v nasledujúcich 5 až 7 rokoch ukázať, kadiaľ sa má uberať jeho rozvoj.

Pri tvorbe tohto dokumentu sme sa ocitli v špecifickej situácii: pretože je Devín pod nútenou správou, znamená to, že ako mestská časť sa nemôže uchádzať o eurofondy, nemôže realizovať žiadne investičné projekty a financie z rozpočtu môže použiť len na zabezpečenie vitálnych, životne dôležitých funkcií. Samozrejme, nositeľmi rozvojových projektov a sa budú môcť stať devínski podnikatelia, devínske združenia, spolky alebo dokonca partnerstvá. Existujú aj iné možnosti: ak bude Devín aktívny a bude sa orientovať na spoluprácu, bude môcť nepriamo benefitovať na základe definovaných cieľov z projektov susediacich mestských častí, hlavného mesta SR Bratislavy či Bratislavského samosprávneho kraja, aj keď nebude ich priamym aktérom. Realizovať bude možné aj tie rozvojové projekty, ktoré majú ambíciu uchádzať sa o súkromné zdroje.

V predošlých riadkoch definovaná situácia je však hlavným dôvodom, prečo PHSR nekončí **akčným plánom s konkrétnym rozpočtom**, ako je to v programoch iných miest a obcí, ale na úrovni **zásobníka možných projektov a aktivít** s pomenovanými potenciálnymi nositeľmi a zdrojmi¹. Ak však bude chcieť Devín ťažiť zo svojich daností a zároveň sa ubrániť tomu, aby jeho dedičstvo nebolo narušené alebo priamo znehodnotené, samospráva a obyvatelia budú musieť nájsť spôsob, ako na základe dlhodobějších stratégií uskutočniť naplánované konkrétne kroky.

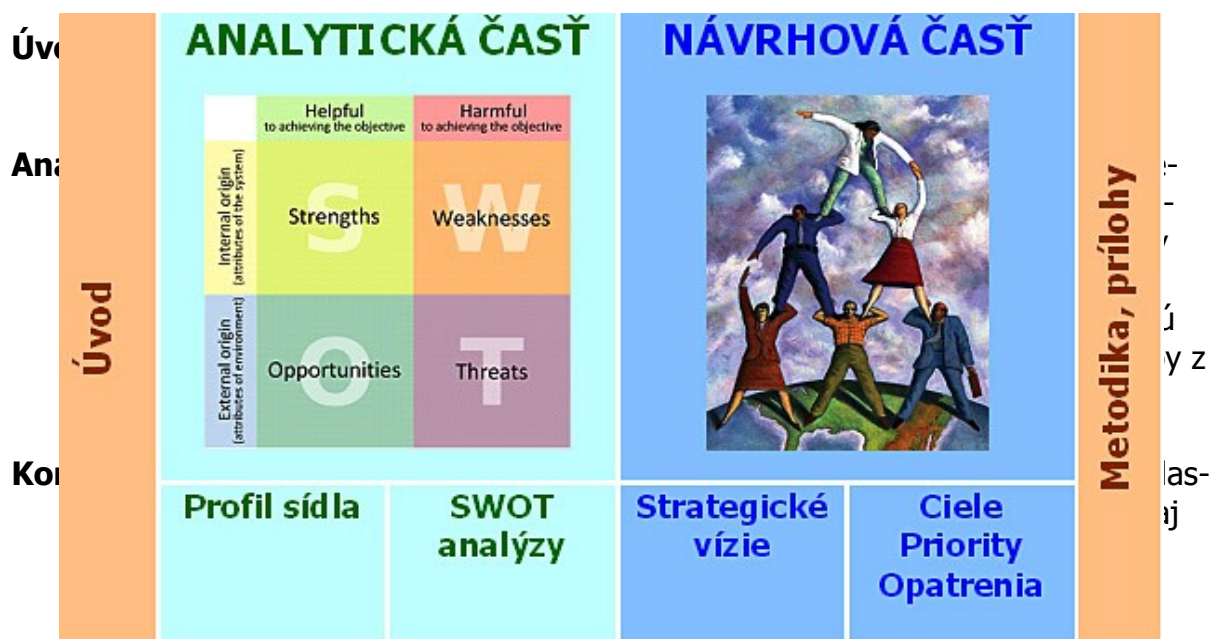
Počas prípravy PHSR bolo vytipovaných 6 strategických oblastí:

- **Ekonomický rozvoj s dôrazom najmä na cestovný ruch,**
- **Kvalita života vrátane životného prostredia,**
- **Kvalita prostredia vrátane výstavby, bývania a verejných priestorov**
- **Doprava a infraštruktúra**
- **Rozvoj ľudských zdrojov (sociálna oblasť a zdravotníctvo, vzdelávanie, kultúra, šport, rekreácia)**
- **Efektívne riadenie a správa obce².**

Každá z týchto tém je rozpracovaná podľa metodiky strategického plánovania ako v analytickej časti, tak v časti koncepcnej (strategickej).

¹ Existencia takýchto zdrojov nezakladá právny nárok na jeho získanie, preto by pripravený rozpočet operoval len s hypotetickými zdrojmi. Konkrétne zadanie bolo ošetrené v zmluve medzi zadávateľom a spracovateľom.

² Pojem „obec“ nepoužívame v právnom zmysle, ale v urbanistickom kontexte (obec = sídelná štruktúra).

Prílohy, ...
 s obyvateľmi a návštevníkmi Devína, databázu podnikateľov, prehľadný dokument o možných zdrojoch financovania v rámci operačných programov, zoznam členov pracovných komisií a zoznam skratiek.

METODIKA PRÍPRAVY PHSR

Hlavné ciele plánovania

Stratégia rozvoja sídla je základný strategický strednodobý dokument, ktorý zahŕňa komplexný pohľad na rozvoj sídla i jeho jednotlivých oblastí života. Stratégia umožňuje určiť, kde sa sídlo nachádza a naplánovať, kam sa chce rozvíjať a aké kroky a opatrenia je preto potrebné uskutočniť. Cieľom navrhnutého procesu bolo:

- Vypracovať PHSR mestskej časti Devín tak, aby sa stal efektívnym nástrojom riadenia rozvoja od ochrany tradičných hodnôt až po získavanie finančných zdrojov v súlade so svojím jeho prírodným, historickým, sociálnym a kultúrnym potenciálom.
- Vytvoriť priestor pre ďalšiu spoluprácu zúčastnených ľudí, organizácií a ďalších zainteresovaných.

Výstupy z plánovania

Strategický plán vnímame ako **analytický, rozvojový a koncepčný dokument**, v ktorom sa snažíme zrozumiteľne a prehľadne:

- Pomenovať kontext, súčasnú situáciu, vymedziť hlavné problémy i potenciál územia mestskej časti Devín a jeho okolia,
- pomenovať víziu / vízie ako cieľový stav, ktoré chce Devín v konkrétnom časovom horizonte dosiahnuť,
- stanoviť zámery, ciele a kroky, ktoré povedú k naplneniu vízie.

Pri tvorbe dokumentu sme vychádzali z príručky „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce - význam, štruktúra a základné metodické tézy“, Centrum pre podporu miestneho aktivizmu 2004 a z Metodickéj príručky pre vypracovanie programu hospodárskeho a sociál-

neho rozvoja obce, MVRR 2004³, v súlade so zákonom 351 / 2004 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.

Úvodná časť:	<ul style="list-style-type: none">• Zadávateľia a spracovatelia• Kontext a účel procesu SP• Použitá metodika• Štruktúra dokumentu
Analytická časť:	<ul style="list-style-type: none">• Profil mesta• Strategické / kľúčové oblasti• SWOT analýzy• Ankety a iné prieskumy• Strategický kontext
Koncepčná časť:	<ul style="list-style-type: none">• Vízia• Stratégie• Strategický skelet
Implementačná časť:	<ul style="list-style-type: none">• Strategický skelet s návrhom finančného zabezpečenia (možné zdroje)• Ďalšie kroky
Prílohy a iné dokumenty:	<ul style="list-style-type: none">• Podporné a východiskové materiály

³ Vzhľadom na špecifickosť situácie je súčasťou implementačnej časti len zásobník možných projektov, tak ako bolo špecifikované v zadaní PHSR. Keďže samospráva Devína nemôže realizovať investičné projekty, nemôže sa uchádzať o eurofondy a svojím rozpočtom zabezpečuje len svoje vitálne funkcie, nie je súčasťou PHSR ani rozpočet.

STRATEGICKÉ OBLASTI

Strategické oblasti (tiež problémové okruhy alebo kritické oblasti) sú oblasti, významné pre rozvoj sídla v časovom horizonte stratégie. Ide o také oblasti, na ktoré sa musí strategický plán zamerať, ak má sídlo byť schopné v budúcnosti využiť svoj potenciál a potenciál prostredia, alebo sa vyhnúť možným problémom.

Strategický zámer / Strategický plán	Strategické otázky
Prosperujúci Devín⁴ Strategický plán miestneho ekonomického rozvoja	<ul style="list-style-type: none"> • Ako riešiť súčasnú finančnú situáciu (nútená správa) a v kontexte tejto situácie zabezpečiť rozvoj Devína? • Ako nasmerovať rozvoj Devína bez narušenia potenciálu jeho dedičstva, so zachovaním autenticity? • Na čom postaviť ekonomiku? Ako smerovať a manažovať rozvoj cestovného ruchu a dosiahnuť rovnováhu s inými oblasťami rozvoja?
Zelený Devín Strategický plán zvyšovania kvality života a ochrany životného prostredia	<ul style="list-style-type: none"> • Ako zachovať prírodný a historický potenciál Devína a zároveň sprostredkovať jeho hodnoty? • Ako zabezpečiť udržateľný rozvoj Devína a starostlivosť o životné prostredie, ktorá bude reagovať na súčasné podnety a výzvy?
Príjemný a obývatel'ný Devín Strategický plán rozvoja kvality prostredia	<ul style="list-style-type: none"> • Zachovať alebo zmeniť doterajší ráz Devína ako pokojného sídla vidieckeho charakteru? Ak pod tlakom vplyvov zvonku k takejto premene dôjde, ako sa s ňou vysporiadať? • Ako vytvoriť príjemné miesto pre život s urbanistickou štruktúrou a verejnými priestormi, ktoré budú plynulo nadväzovať na okolitú prírodu a krajinu?
Spoločne fungujúci Devín Strategický plán rozvoja dopravy a technickej infraštruktúry	<ul style="list-style-type: none"> • Ako zabezpečiť takú technickú a dopravnú infraštruktúru, ktorá umožní v kontexte geografických a demografických daností efektívne fungovanie Devína a zároveň bude rešpektovať jeho prírodný a historický potenciál?
Aktívny a rozvíjajúci sa Devín Strategický plán sociálneho rozvoja, vzdelávania a rozvoja ľudského potenciálu	<ul style="list-style-type: none"> • Ako dosiahnuť, aby sa ľudia zapojili do rozvoja Devína, aby vnímali, že to, čo si nespravujú, nebudú mať? Ako podnietiť zapojenie občanov, podnikateľov, spolkov a organizácií, keď kvôli nútenej správe nemôže byť samospráva žiadateľom o financie z Európskej únie? • Ako zabezpečiť pestrú ponuku kultúrnych sociálnych, športových a vzdelávacích služieb a aktivít, aby ich nebolo treba hľadať inde?
Efektívny a otvorený Devín Strategický plán zvyšovania efektivity riadenia Devína a zapájania občanov do rozhodovania	<ul style="list-style-type: none"> • Ako dosiahnuť, aby samospráva otvorene komunikovala s občanmi a vtáhovala ich do rozhodnutí; aby vytvorila priestor pre rozvoj komunity a zároveň zostala kľúčovým koordinátorom a stimulátorom rozvoja?

⁴ Používame pojem „prosperujúci“ napriek tomu, že sme si vedomí, že súčasná situácia významne determinuje a obmedzuje možnosti a zdroje prosperity Devína.